

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
A DEVELOPMENT OF SOCIAL RESPONSIBILITY INDICATORS ON ETHICAL
RESPONSIBILITIES OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN KING MONGKUT'S
INSTITUTE OF TECHNOLOGY

มณฑา พลรักษ์¹ อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์² สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์³ และอนันต์ มาลารัตน์⁴
Montha Polrak¹, Apitee Songbundit², Somboon Burasirak³ and Anan Malarat⁴

¹ นิสิตปริญญาเอก (สาขาบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

^{2,3,4} อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

kpmantha@gmail.com, apiteesong@hotmail.com, somboonbu@gmail.com, and ananmala@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า และ 2) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้ากับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ดำเนินการโดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ ผู้มีประสบการณ์และผู้เกี่ยวข้องกับภารกิจกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 17 คน ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้ากับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักศึกษาในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าทั้ง 3 แห่ง จำนวน 1,500 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเชื่อมั่น 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรมลิสรเอล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) มุมมองที่ถือเอาประโยชน์เป็นสำคัญ มี 3 องค์ประกอบย่อย 40 ตัวบ่งชี้ 2) มุมมองปัจเจกบุคคล มี 3 องค์ประกอบย่อย 35 ตัวบ่งชี้ 3) มุมมองคุณธรรม มี 3 องค์ประกอบย่อย 37 ตัวบ่งชี้ และ 4) มุมมองความยุติธรรม มี 3 องค์ประกอบย่อย 38 ตัวบ่งชี้

2. โมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้ ความรับผิดชอบต่อสังคม จริยธรรม นักศึกษาระดับปริญญาตรี เทคโนโลยีพระจอมเกล้า

Abstract

The purposes of the research were to study the development of social responsibility indicators on ethical responsibilities of undergraduate students in King Mongkut's Institute of Technology and then to test the consistency of the measurement model on social responsibility indicators. The research procedures were divided into 2 steps. Step 1 : Setting the development of indicators on ethical responsibilities by studying, analyzing, synthesizing the related literatures and in-depth interviewing 17 experts. Step 2 : Testing the consistency of the measurement model on social responsibility indicators by using the questionnaire to collect data from undergraduate students at the number of 1,500. Data were analyzed by using the statistics as mean, standard deviation, and coefficient of correlation by statistical package and confirmatory factor analysis by LISREL program.

The research results were as follows:

1. The indicators of social responsibility on ethical responsibilities of undergraduate students in King Mongkut's Institute of Technology consisted to 4 views :1) benefit view consisted with 40 indicators, 2) individual view consisted with 35 indicators, 3) moral view consisted with 37 indicators and 4) fairly view consisted with 38 indicators.

2. The measurement model on social responsibility indicators of undergraduate student in King Mongkut's Institute of Technology was related to the empirical data at .05 significantly.

Keywords: indicator; social responsibility; ethical; undergraduate student; King Mongkut's Technology

1. บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้มีการตื่นตัวเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในประเทศไทยและตะวันตก หลังจากที่สังคมตะวันตกได้รับบทเรียนจากการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยละเลยผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคม เช่น ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือปัญหาความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการของธุรกิจขนาดใหญ่ สำหรับประเทศในทวีปยุโรปลูกค้าส่วนใหญ่ทางยุโรปยินดีที่จะซื้อสินค้าจากบริษัทที่ถึงแม้จะมีราคาแพงกว่า แต่เป็นบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือคืนประโยชน์ให้กับสังคมบ้าง [1] สำหรับในประเทศไทยแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ได้ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับการสถาปนารัฐกิจในสังคมไทยมายาวนาน ในรูปของการทำบุญ การบริจาคเพื่อการกุศลหรือการอาสาช่วยเหลืองานส่วนรวม ด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจึงถือว่าเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ผู้คน ในทุกภาคส่วน ไม่เว้นแม้ในวงการศึกษ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรในระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นในระดับสากลหรือในระดับประเทศ ต่างมีความตื่นตัวเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเป็นเวลากว่าทศวรรษ ตัวอย่างเช่น ในการประชุมระดับโลกด้านการอุดมศึกษา (World Conference on Higher Education: WCHE) เมื่อวันที่ 5-8 กรกฎาคม ค.ศ. 2009 ณ สำนักงานใหญ่ของ

ยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เรื่อง บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และในประเทศไทยมีการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในสถาบันอุดมศึกษาให้มีเป้าหมายหลัก ซึ่งเป็นเป้าหมายร่วม คือ ความยั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษา การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมให้นักศึกษา [2]

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดกลยุทธ์การดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นพลเมืองในระบบการศึกษา คือ 1) สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) บูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลาย ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต ศิลปะ ดนตรี วัฒนธรรม ศาสนา และความเป็นไทย 3) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ปลูกฝัง เสริมสร้างควมมีวินัย ความสามัคคี และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถานศึกษา ในการบ่มเพาะ และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนทุกระดับ/ ประเภทการศึกษา โดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้มีประกาศเรื่องนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ว่าประกอบด้วย นักศึกษาต้องมีจิตสาธารณะ ทำประโยชน์เพื่อสังคม และได้มี

มติ ครั้งที่ 3/2555 วันพุธที่ 28 มีนาคม 2555 เรื่อง ทบทวนอัตลักษณ์ของสถาบัน จากเดิม “ใฝ่รู้ สู้งาน” เป็น “ซื่อสัตย์ ใฝ่รู้ สู้งาน” ส่วนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้มีประกาศเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จึงกำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คือ มีความซื่อสัตย์ มีความซื่อสัตย์ มีความกตัญญู มีวินัย มีความสุภาพ สะอาด มีความสามัคคี มีน้ำใจ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้มีประกาศเรื่อง กำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา จึงได้ กำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ดังนี้ 1) Integrity 2) Respect and Care 3) Continuous Improvement และ 4) Do Something

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้าน จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา กระตุ้นให้ผู้บริหาร มหาวิทยาลัย เห็นความสำคัญ และนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมมาใช้ในการวางแผนพัฒนาและกำหนด กลยุทธ์ในการพัฒนานักศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้าน จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอม ก่อด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

3. สมมติฐาน

โมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้าน จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า มีความสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อ สังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบัน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ผู้วิจัยดำเนินการ 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 เป็นการสร้างตัวบ่งชี้ โดยการศึกษา

วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความ รับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาตัว บ่งชี้ โดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ และผู้เกี่ยวข้อง กับการจัดกิจกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบัน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เป็นการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของ ผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและ ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระ จอมเกล้า จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านความ รับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 คน อธิการบดีและรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาในสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี แห่งละ 2 คน รวมทั้ง 3 สถาบัน จำนวน 6 คน นักศึกษาในสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่มีตำแหน่งเป็นนายกสโมสร และรองนายกสโมสรนักศึกษา สถาบันละ 2 คน รวมทั้ง 3 แห่ง จำนวน 6 คน ขั้นที่ 3 เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยการสรุปข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและจากการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูล ที่ได้ทั้งหมดมาสรุปผลและปรับปรุงแก้ไขตัวบ่งชี้ เพื่อสร้างเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 2 ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอม ก่อด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ วิจัยจากสาระขององค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมด้าน จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นแบบสอบถาม ประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวน 150 ข้อ ผู้วิจัยนำ แบบสอบถามไปหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความ เทียงตรงเชิงเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์การบริหารกิจการนักศึกษาและ ประสบการณ์ปฏิบัติงานในการสอนในระดับอุดมศึกษา โดย ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความ สอดคล้อง (IOC) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้านความ เทียงตรง โดยตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา กับ จุดประสงค์ที่กำหนด จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80- 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้การ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) (Cronbach's Alpha

Coefficient) ของครอนบาค [9] พบว่า มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90 และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงเพื่อให้ได้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า จำนวน 48,247 คน ประกอบด้วย นักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 17,852 คน นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 18,646 คน และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 11,749 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของแฮร์และคณะ [3] ซึ่งได้อธิบายไว้ว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าโดยกฎทั่วๆ ไป กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยที่สุดต้องเป็น 5 เท่า ของตัวแปร ที่ต้องการวิเคราะห์และขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ระดับที่สูงกว่าควรจะเป็น 10 : 1 คือ หน่วยตัวอย่าง 10 หน่วย ต่อตัวแปรที่สังเกตได้ 1 ตัวแปร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 10 เท่าของตัวแปร ซึ่งตัวแปรที่ต้องการวิเคราะห์หรือตัวแปรที่สังเกตได้ มี 150 ตัวแปร ดังนั้น จากหลักการดังกล่าว ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลครั้งนี้ จึงมีจำนวน 1,500 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากบัญชีประชากร เป็นนักศึกษาในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าทั้ง 3 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) เป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกีฬา 3 พระจอม เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2559 ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำนวน 1,500 คน เป็นนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำนวน 554 คน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 550 คน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำนวน 396 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 1,500 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาค่าสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโครงสร้างเชิงเส้น และกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อหาค่าน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ และทำการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยที่เป็นตัวแบบเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ระดับการยอมรับ คือไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P-value สูงกว่า .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI)

ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index = AGFI) ระดับการยอมรับ คือมีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่า RMSEA ระดับการยอมรับ คือ ไม่ควรเกิน .08 นำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีความเที่ยงตรงโครงสร้างเชิงเส้น คือ มีค่า factor loading มากกว่าหรือเท่ากับ .30 และมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่เท่ากับ หรือมากกว่า 3.50

5. ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 12 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 150 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	จำนวนตัวบ่งชี้
มุมมองที่ถือเอาประโยชน์เป็นสำคัญ	ความประหยัด	16
	ความสามัคคี	11
	จิตสาธารณะ	13
มุมมองปัจเจกบุคคล	ความใฝ่รู้	10
	ความอดทนอดกลั้น	13
	ความกตัญญู กตเวทิตะ	12
มุมมองคุณธรรม	ความซื่อสัตย์	15
	ความเมตตากรุณา	9
	ความเสียสละ	13
มุมมองความยุติธรรม	ความเพียรพยายาม	13
	ความมีวินัย	11
	ความรับผิดชอบต่อสังคม	14

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม

	ADVA	INDI	VIRI	JUST
ADVA	1	.14*	.99*	.99*
INDI		1	.15*	.13*
VIRI			1	.99*
JUST				1
Mean	3.98	4.01	3.98	3.97
SD	.43	.44	.43	.43

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันสนับสนุน ส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคนปฏิบัติตนโดยร่วมกิจกรรมอาสาพัฒนาของสถาบันด้วยความสมัครใจ ปฏิบัติตนได้ในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันจนกิจกรรมสำเร็จ ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม หลีกเลี่ยงพฤติกรรมรุนแรงในหมู่คณะปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอย่างเคร่งครัด ยอมรับในศักยภาพของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ช่วยตักเตือนแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเพื่อน ร่วมกันวางแผนและดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ตรวจสอบและปรับปรุงการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม เป็นไปตามที่จุฬาทิพย์ อีรภาค [6] กล่าวถึงพฤติกรรมความสามัคคีว่า ต้องแสดงออก ดังนี้ 1) ปรับตนให้เข้ากับผู้อื่นได้ 2) รับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว 3) เข้ามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมของส่วนรวม 4) เป็นผู้ประสานความสามัคคีในกลุ่ม 5) ไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา 6) รักหมู่คณะ มีความหวังดี และช่วยเหลือเกื้อกูลในทางไม่ผิดศีลธรรม 7) มองคนอื่นในแง่ดีเสมอ และองค์ประกอบย่อยมีจิตสาธารณะ มี 13 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธนา วรณปิติ [7] กล่าวถึง บุคคลที่มีจิตสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) การทุ่มเทและอุทิศตน 2) เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม 4) การลงมือกระทำ และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ [8] ที่กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยผู้ที่มีจิตสาธารณะคือผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

องค์ประกอบหลักที่ 2 มุมมองปัจเจกบุคคล ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยด้านมีความใฝ่รู้ มี 10 ตัวบ่งชี้ เป็นไปตามที่แมค อลิสเตอร์ [9] ได้สรุปไว้ว่าพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีดังนี้ 1) ความชอบและความชื่นชมและเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ 2) ความใฝ่ฝันและจินตนาการ 3) การแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ 4) ความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น 5) ความตั้งใจ การเอาใจใส่ ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ 6) ความกล้า ความริเริ่มและการตัดสินใจ และ 7) ความเพียรพยายาม มุ่งมั่น บากบั่น มีความสงบ มีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อ สอดคล้องกับบลูบลูเซอร์ เคส และ โรแกน [10] กล่าวว่า คุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนไว้ ดังนี้ 1) ต่อมมีเหตุผล 2) มีความอยากรู้อยากเห็น 3) มีแรงจูงใจ 4) ชอบศึกษาหาความรู้ และ 5) ชอบความท้าทาย องค์ประกอบย่อยด้านมีความอดทน

อดทน มี 13 ตัวบ่งชี้ เป็นไปตามที่ยุทธนา วรณปิติกุล [7] ที่ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้มีความอดทนอดกลั้น ไว้ดังต่อไปนี้ 1) มีความเข้มแข็ง พยายามเอาชนะปัญหาอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ ได้แก่ ทำงานที่ยากลำบากเหน็ดเหนื่อยเป็นเวลานานจนสำเร็จ ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา และไม่หลีกเลี่ยงการทำงาน และ 2) มีจิตใจหนักแน่น สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นปกติเมื่อพบกับปัญหาหรือสิ่งยั่วเย้าต่าง ๆ ได้แก่ ไม่กล่าวคำหยาบเมื่อถูกเพื่อนยั่วอารมณ์ ไม่กล่าวคำหยาบเมื่อถูกเพื่อนหรือครูตำหนิ หรือผิดหวัง ไม่แสดงความเสียใจ เมื่อถูกเพื่อนยั่วเย้า ไม่แสดงความเสียใจ เมื่อถูกครูหรือเพื่อนตำหนิ และรับคำวิพากษ์วิจารณ์ด้วยจิตใจหนักแน่น และองค์ประกอบย่อยมีความกตัญญูกตเวทีย มี 12 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันสนับสนุน ส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคนปฏิบัติตนโดย แสดงความเคารพนับถือบุพการี ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณด้วยความเต็มใจ ดูแลและไม่ละทิ้งพ่อแม่ และ/ หรือผู้มีพระคุณ สรุปไว้ว่า ผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทียมีลักษณะ ดังนี้ คือ 1) ความกตัญญูกตเวทียต่อบุคคล ได้แก่ แสดงความเคารพนับถือ ยกย่องเชิดชู ไม่ลบหลู่ดูหมิ่น ชกน้าคนอื่นให้นิยมยินดี ในการทำความดีตอบแทนผู้มีพระคุณ ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรงไม่มีลบลมคมในหรือมีสิ่งใดแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง ไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อน ลำบาก เคารพรักใคร่ ใฝ่ใจ และเชื่อถือในผู้มีพระคุณที่ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ทำตนให้เป็นທີ່เสื่อมเสียชื่อเสียง แก้วศักระกุล และผู้มีพระคุณ ทำให้ผู้มีพระคุณสุขใจ อิ่มใจ และไม่คิดร้ายผู้มีพระคุณ 2) ความกตัญญูกตเวทียต่อสัตว์ ได้แก่ ไม่ประพฤดิเห็นมโหดต่อสัตว์ ใช้ด้วยความกรุณาปราณี ไม่เกินกำลัง ไม่ปล่อยปละให้ทอดยอกอดโรย บำรุงเลี้ยงดูให้เป็นที่สุขให้ได้กินได้นอน พักผ่อนตามวาระ ให้การดูแลรักษา ไม่ทอดทิ้งเมื่อเจ็บป่วย และไม่ผลักใส่ไล่ส่งหรือทำลาย เมื่อสัตว์นั้นไม่สามารถทำประโยชน์ให้ได้ และ 3) ความกตัญญูกตเวทียต่อสถาบันและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณะสมบัติ

องค์ประกอบหลักที่ 3 มุมมองคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยด้านมีความซื่อสัตย์ มี 15 ตัวบ่งชี้ เป็นไปตามที่แฮร์ โจเซป [3] ที่ได้กล่าวถึงการเสียสละว่ามีแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) การเสียสละทางกาย เช่น การช่วยเหลือการทำงานสาธารณประโยชน์ อาทิ ทำความสะอาดโรงเรียน วัด สถานที่ราชการ เป็นต้น 2) การเสียสละทางวาจา เช่น การให้คำแนะนำ แก่ผู้อื่นในส่วนที่เราสามารถกระทำได้ อาทิ การแนะนำเมื่อผู้อื่นมีปัญหาชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม 3) การเสียสละทางกำลังปัญญา เช่น การแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ไม่ว่าจะในที่ประชุมหรือกิจการใด ๆ อาทิ อาสาสมัครสอนหนังสือให้แก่เด็กในชุมชน

แอด 4) การเสียสละทางกำลังทรัพย์ เช่น การแบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ที่ขัดสน การบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสาธารณกุศล และ 5) การเสียสละทางจิตใจ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เป็นศัตรูต่อความสงบทางใจ เช่น ความโกรธเคืองขัดใจบุคคลอื่น ดังนั้นการระงับใจ และการให้อภัย จึงเป็นการเสียสละอย่างหนึ่ง

องค์ประกอบหลักที่ 4 มุมมองความยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยด้านมีความเพียรพยายาม มี 13 ตัวบ่งชี้ ตามที่ แครอล [5] กล่าวไว้ว่า การมีความเพียร คือต้องเป็นคนที่สูงงาน หนักงานหนักงานเบา ต้องสู้ มีความมุ่งมั่นอดทนอดกลั้นและทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญและต่อตนเองเป็นเหตุผลที่ตามมาต่อไป องค์ประกอบย่อยด้านมีความมีวินัย มี 11 ตัวบ่งชี้ เป็นไปตามที่ ศิริพร สะอาดล้วน [11] กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีวินัยไว้ว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) มีความรับผิดชอบสูง 2) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 3) มีความตรงต่อเวลา 4) มีลักษณะความเป็นผู้นำ 5) มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น 6) มีความอดทน และ 7) มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และองค์ประกอบย่อยมีความรับผิดชอบ มี 14 ตัวบ่งชี้ ศิริพร สะอาดล้วน [11] ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่า ประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 3 ประการ คือ 1) มุ่งหวัง ในผลงาน คือ มีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ 2) ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า คือ วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ปฏิบัติงานได้ทันเวลา ใช้เวลาคุ้มค่า และ มีประสิทธิภาพ และ 3) ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน คือ วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ ปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จ และมีประสิทธิภาพ มีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน ปฏิบัติภารกิจทุกด้านได้ครบถ้วนตามความสามารถ และประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า โมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบหลักของความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก คือ มุมมองที่ถือเอาประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญ มุมมองปัจเจกบุคคล มุมมองคุณธรรม และมุมมองความยุติธรรม เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม เนื่องจากมุมมองทางจริยธรรม เป็นการกระทำที่ดีงามโดยเกิดจากพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมตั้งแต่ได้ถือกำเนิด

มาจนเป็นผู้ใหญ่ในสังคม มุมมองทางจริยธรรมใช้เป็นหลักยึดเหนี่ยวให้บุคคลกระทำความดี มีจิตสำนึกในความดี มีความยังคิด มีสติ ช่วยให้กระทำแต่สิ่งที่ดี ซึ่งในหนังสือของเซอร์มาฮอร์น [12] ได้กล่าวถึงมุมมองทางจริยธรรม ไว้ 4 มุมมอง ดังนี้ มุมมองที่ถือเอาประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญ เป็นพฤติกรรมที่มีจริยธรรมส่งผลดีต่อคนในสังคมมากที่สุด คำนึงถึงส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ มุ่งมั่นตั้งใจที่จะกระทำกิจการหรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน สัญญาในการทำให้สำเร็จด้วยความพยายาม และความเพียร ความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายและปรับปรุงแก้ไขหากมีข้อผิดพลาด ยอมรับให้ผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง มีความรับผิดชอบ เอาใจใส่กิจการงาน มีการทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ละทิ้งหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในทางมิชอบ เคารพต่อกฎ ระเบียบของสังคม และหลักเกณฑ์การทำงานของหมู่คณะ มีระเบียบวินัยในตนเอง มีความหนักแน่นเมื่อเผชิญปัญหาอุปสรรค มีความเพียรพยายาม มีเหตุผล มีระเบียบวินัย มีความเสียสละ มีความสามัคคี มีความประหยัด และมีความอดทน มุมมองของปัจเจกบุคคล เป็น พฤติกรรมที่มีจริยธรรมของบุคคล ทำให้เกิดผลระยะยาว เพราะมนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ดังนั้น มุมมองจริยธรรมด้านปัจเจกบุคคล จึงเป็นข้อพึงปฏิบัติของมนุษย์จากความตกลงของคนในสังคมที่มีความเห็นและยอมรับร่วมกัน ความเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคมอาจแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของคนในแต่ละประเทศ แต่ละซีกโลกซึ่งมีอารยธรรมแตกต่างกัน กฎเกณฑ์ของคนในสังคมเหล่านั้นอาจปรากฏออกมาในรูปของกฎหมาย ระเบียบของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และหลักศาสนา หลักความเชื่อของตน เป็นหลักในการดำรงชีวิต หลักความเชื่อของตนเป็นหลักในการดำรงชีวิต ทั้งนี้อาจประกอบไปด้วย ความใฝ่รู้ ความอดทนอดกลั้น ความกตัญญูต่อบุคคล ความเคารพในชีวิตและร่างกายของผู้อื่น ไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่น ความเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ทุจริตฉ้อโกง ความเคารพในความจริง ไม่กล่าวเท็จ และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มุมมองด้านคุณธรรมเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แสดงถึงการเคารพสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งหมายรวมถึงความดีงามที่อยู่ในจิตใจบุคคล ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ ความพากเพียรอดทน ความเห็นอกเห็นใจ ความละเอียดต่อความชั่ว ความกล้าที่จะกระทำความดี ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณหรือบุคคลที่ควรกตัญญูทดแทนคุณตามหลักคุณธรรมที่ถูกต้องและดีงาม มุมมองด้านความยุติธรรม เป็นพฤติกรรมที่มีจริยธรรมบนพื้นฐานตามกฎหมาย และมาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีความเป็นกลาง และความเสมอภาค เช่น ความรับผิดชอบต่อ ความมีวินัย ความรอบคอบ ความเพียร ความพร้อม

ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความพอเพียง และความพอประมาณ เพื่อให้การเกิดและสร้างกฎเกณฑ์ภายในสังคมตามกฎหมาย และลดปัญหา โดยเริ่มต้นจากการที่มนุษย์ทุกคนมีจริยธรรมในตัวตน สังคมและความยุติธรรม ก็จะมีในสังคมทุกสังคมตลอดไป สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่บ่งชี้พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม ถ้านักศึกษาปฏิบัติตามพฤติกรรมบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 141 ตัวบ่งชี้ ดังกล่าวข้างต้น ย่อมทำให้ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้ามีประสิทธิผลตามทฤษฎี

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำผลการวิจัยที่ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ทั้ง 141 ตัวบ่งชี้ ไปสร้างเกณฑ์ประเมินคุณลักษณะของบัณฑิต
2. สามารถนำตัวบ่งชี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในสถาบันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
3. สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม ที่ครอบคลุมความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกด้านต่อไป
2. ควรมีการศึกษาด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถาบันอุดมศึกษาในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่างๆ อาทิ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อมและจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- [1] Ruggie, J. G., 2002. The theory and Practice of Learning Networks: Corporate Social Responsibility and Global Compact. *The Journal of Corporate Citizenship*. (5): 27-36.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. มหาวิทยาลัยกับความรับผิดชอบต่อสังคม (University social responsibility: USR). ค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2558, จาก http://www.mua.go.th/data_pr/data_sumate_52/Retreat_4.pdf
- [3] Hair, Joseph F; et al. (2010). *Multivariate Data Analysis : A Global Perspective*. 7th ed. Upper Saddle River: Pearson.
- [4] อนุพงษ์ วิบูลศิริชัย. 2554. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และเจตคติของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม*. 11(1), น.8 -13.
- [5] Carroll, A. B., 1991. The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), P.39 48. Retrieved March 28 2015. Available from: Business Source Complete.
- [6] จุฑาทิพย์ อีรภาค. 2529. *วิเคราะห์จริยธรรมในหนังสืออ่านนอกเวลาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [7] ยุทธนา วรณปิติกุล. 2542. *สำนึกพลเมือง: ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- [8] กระทรวงศึกษาธิการ. 2553. *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- [9] McAlister. D. T. & Ferrell L., 2002. The Role of Strategic Philanthropy in Marketing Strategy. *European Journal of Marketing* 36(5/6), P.689-705.
- [10] Brubacher. J. W.; Case. C. W & Rogan. T. G.(1994). *Becoming Reflective Educator: How to build Culture of Inquiry in the Schools*. New York: Mc Grar-Hill.
- [11] ศิริพร สอาดล้วน. 2551. *ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [12] Schermerhorn. 2011. *Introduction to Management*. (11th ed). Asia: John Wiley& Sons.